

اخبار و یادداشت‌ها

دکتر مهدی بهزاد در شب‌های «بخارا»

محمد جلوداری ممقانی *

بودند) امیدوارم شما هم ریاضی‌دان بزرگی بشوید (چیزی در این حدود). دانشجوی دانشگاه پرافتخار صنعتی آریامهر (شریف) شده بودم.

به‌خاطر می‌آورم دو سه سالی قبل از آن وقتی دانشجوی دوره لیسانس ریاضی در دانشگاه تبریز بودم، آوازه تأسیس انجمن ریاضی ایران در آنجا هم طنین انداخت، ده سالی بعد از آن پی بردم که این انجمن به پیشنهاد دکتر بهزاد تأسیس شده است. نهاد انجمن ریاضی ایران به‌عنوان یکی از نخستین نهادهای علمی مردم‌نهاد در کشور، اثرات مهمی در جهت‌گیری علمی کشور برجا نهاده است. تاثیرگذاری در برنامه‌های درسی مدرسه‌ای و دانشگاهی، برگزاری کنفرانس سالانه ریاضی کشور تقریباً در تمام سال‌های موجودیت انجمن و نیز برگزاری سمینارهای ریاضی و بنابراین مرتبط کردن و شناساندن ریاضی‌دانان ایرانی به یکدیگر و آشنا کردن آنان با ریاضی‌دانان جهان از اثرات مهم تأسیس انجمن ریاضی ایران است. به‌یاد داشته باشیم که پیشرفت علمی یک کشور به ارتباطات جهانی دانشگاه‌های آن کشور با دانشگاه‌های دیگری که در سطح علمی برتری قرار دارند، رفت‌وآمد اساتید و دانشجویان بین آن‌ها و تبادلات علمی بین‌المللی دیگر نظیر انتشارات، سخنرانی در سمینارهای معتبر، هم‌صحبت شدن هنگام استراحت و چای خوردن و ... امکان‌پذیر است. از این دیدگاه نیز می‌توان خدمات علمی دکتر بهزاد را به جامعه علمی کشور نظاره کرد.

این داستان ادامه‌دار است. به گزارش شب بخارا بپردازم:

ساعت ۳۰: ۱۶ که دم در تالار رسیدم، آقای دکتر بهزاد و همسر گرامیشان را ملاقات کردم. دستی فشردیم و حال و احوالی پرسیدیم، اشاره کرد به واکری که هنگام راه رفتن استفاده می‌کند، عرض کردم بسیار خوب است و کمک می‌کند که زمین نخورید و تایید کرد. مرخص شدم و رفتم که جای خودم را پیدا کنم. آقای علی دهباشی هم در کنار سین، پشت میزی مشغول نوشتن بود. آن طرف‌تر خانم صادقی و خانم گنجی منتظر همکاران ریاضی‌دان خود بودند که بر شکوه مراسم و مجلس بیافزایند. اندک‌اندک شرکت‌کنندگان از راه می‌رسیدند.

دکتر مهدی بهزاد

هفتصدو هفتیمین شب از سلسله شب‌های مجله بخارا به‌همت آقای علی دهباشی مدیر و سردبیر مجله پرافتخار «بخارا» دیشب، آخرین شب ماه مهر ۱۴۰۲، در تالار فردوسی خانه اندیشمندان علوم انسانی واقع در طبقه همکف ساختمانی که دبیرخانه انجمن ریاضی در طبقه اول آن واقع است (ضلع جنوبی پارک ورشو) برای تجلیل از مقام علمی آقای دکتر مهدی بهزاد و رونمایی از یک کتاب با شرکت جمعی از علاقه‌مندان ایشان و علاقه‌مندان مجله بخارا، برگزار شد.

هفته گذشته که از برگزاری این مراسم اطلاع یافتیم از خود پرسیدم که اگر بخواهند در مورد دکتر بهزاد صحبت کنی، چه می‌گویی؟ فوراً خاطره‌ای به ذهنم رسید، که دکتر بهزاد به‌عنوان رئیس دانشکده ریاضی دانشگاه صنعتی آریامهر طی تلگرامی در ۲۲ شهریور سال ۱۳۵۲ برایم رقم زد. نوشته بود که در امتحان کتبی قبول شده‌ای و اگر ۲۴ شهریور خودت را به امتحان شفاهی نرسانی، دیگر نمی‌توانی به‌عنوان دانشجوی فوق‌لیسانس ریاضی ثبت‌نام کنی. خود را به زحمت از ممقان به تبریز و از آنجا به تهران رساندم. مستقیم رفتم دفتر رئیس دانشکده. خانم ارانی، منشی دانشکده، راهنمایی کردند، وارد شدم و نخستین بار با جوانی آراسته و شیک پوش، دکتر بهزاد، دیدار کردم. بعد از امتحان شفاهی همراه با آقای دکتر غلامحسین همدانی، مجری امتحان شفاهی رفتم نزد دکتر بهزاد و ایشان ضمن آرزوی موفقیت گفتند: از آذربایجان ریاضی‌دانان بزرگی برخاسته‌اند (منظورش احتمالاً دکتر هشترودی و دکتر حیدر رجوی

رضا امراللهی هم به جمع پیوستند. برای دادن هدایا که دعوت شدیم به سن و پس از گرفتن یک عکس یادگاری و اعلام ختم شب توسط آقای دهباشی، بسیاری دیگر هم آمدند برای ادای احترام به دکتر بهزاد. سن شد محل دیدار و خوش و بش. آنجا بود که خانم صادقی، آقای سلیمانی مدیر عامل کاله و حامی مالی این شب که از شاگردان دکتر بهزاد بود را معرفی کرد. پرسیدم کی دانشگاه صنعتی بودید، گفت سال ۵۰ فارغ التحصیل شده‌ام. آغاز یک دوستی دیگر.

رونمایی از کتاب دکتر مهدی بهزاد در صحنه ریاضیات؛ نشسته: دکتر بهزاد، ایستاد (از راست به چپ): رضا امراللهی، ملائی توانی، عارف، تومانیان، ممقانی، محمودیان، سلیمانی

رونمایی از کتاب «دکتر مهدی بهزاد در صحنه ریاضیات» آخرین برنامه این شب بود. این کتاب گزارشی کامل از فعالیت‌های علمی و اجتماعی آقای دکتر بهزاد از کودکی تاکنون است. بخشی از این کتاب خواندنی پرش و پاسخ است و از این رو، از جنس تاریخ شفاهی است. این کتاب برای آگاهی از مسائل و مشکلات توسعه علمی ایران یکی از منابع معتبر و قابل استناد است. علاوه بر این، کتاب خواننده را با خود می‌برد به دهه‌ها سال تاریخ آموزش و پرورش، آموزش عالی، و تاریخ اجتماعی ایران. در این متن تقریباً نام تمام کسانی که به نحوی با دکتر بهزاد همکاری کرده‌اند، رابطه علمی یا اداری داشته‌اند، ذکر شده است.

یکی از هدف‌های من از شرکت در اجتماعاتی که وجهی از ریاضیات در آن مستتر است، دیدار با دوستان ریاضی کار و پیشبرد اجرای طرح تاریخ شفاهی ریاضیات مدرن ایران است. در این مراسم با تعدادی از صاحب‌نظران عرصه تاریخ، و ریاضی‌دانانی که زینده است چهره، و صوت آن‌ها هرچه زودتر ضبط و ثبت شود، دیدارهای صمیمانه‌ای داشتیم.

* دانشگاه علامه طباطبائی

مراسم ساعت ۱۵ : ۱۷ با سخنان کوتاه آقای علی دهباشی آغاز شد و طبق برنامه ادامه یافت. طی این مراسم اساتید و همکاران گرامی: دکتر رحیم زارع نهندی، دکتر محسنی‌مقدم، دکتر بیژن ظهوری زنگنه، دکتر زهرا گويا، دکتر واعظ‌پور، دکتر تومانیان، دکتر محمودیان، دکتر هادی‌زاده، آقای منوچهریان را در میان حاضران دیدم و از آغاز تا پایان شب با همه دیداری کوتاه داشتم. جای خیلی‌ها هم خالی بود.

هدیه انجمن ریاضی ایران به دکتر مهدی بهزاد

در این جا قصد ارائه گزارش از تک‌تک سخنرانی‌های این شب را ندارم. این گزارش‌ها لابد در یکی از شماره‌های مجله بخارا چاپ خواهد شد. اما نمی‌توان از بخشی از گزارش آقای دکتر علیرضا ملایی توانی نویسنده کتاب «دکتر مهدی بهزاد، در صحنه ریاضیات» چشم‌پوشی کرد. ایشان در سخنان خود به کتابی با عنوان «آماده‌سازی ایران برای تکنولوژی‌های پیشرفته فردا» اشاره کرد که زیر نظر فرهنگستان علوم پیش از انقلاب به ریاست دکتر بهزاد تدوین شده بود. در این کتاب که در ده نسخه چاپ شده و نایاب است تأکید شده است که برای آماده شدن ایران برای دریافت تکنولوژی‌های مدرن باید زیرساخت‌های مناسب فراهم شود و شاه با دیدن کتاب بسیار آشفته شده بود.

دکتر بهزاد آخرین سخنران این مراسم دو بیت شعر خواند:

آنجا که عقاب پر بریزد از پشه لاغری چه خیزد

اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل ما را

به خال هندویش بخشم سمرقند و بخارا را

و سپس از حاضران درخواست کرد که اگر سؤالی دارند مطرح کنند. البته که سؤالی نیامد. در پایان خطاب به علی دهباشی چنین گفتند: به هیچ وجه شب‌های بخارا را به کسی نبخشید.

هنگامی که مراسم میل به اتمام داشت، آقایان دکتر عارف و دکتر